

landbouw, natuurbeheer
en visserij

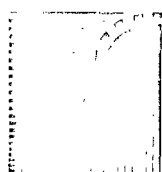
CODE GOEDE

LANDBOUWPRAKTIJKEN

EG - NITRAATRICHTLIJN (EG 91/676)

NOVEMBER 1993

Handboek

sig : 73x876
bnr :
ex :
hb :
inv : 1994100519

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer
en Visserij

CODE GOEDE

LANDBOUWPRAKTIJKEN

EG - NITRAATRICHTLIJN (EG 91/676)

NOVEMBER 1993

**EG-Richtlijn inzake de bescherming van water tegen de veront-
reiniging door nitraten uit agrarische bronnen (91/676)**

Uitwerking van de Code Goede Landbouwpraktijken in Nederland.

November 1993

Deze uitwerking van de Code Goede Landbouwpraktijken is opgesteld ter informatie van de Europese Commissie, en andere belangstellenden, met betrekking tot de in richtlijn 91/676, artikel 4 verlangde code van goede landbouwpraktijken. Dit dokument geeft puntgewijs per onderdeel van de bij de richtlijn behorende bijlage II een overzicht van de in Nederland gehanteerde opvatting van goede landbouwpraktijk, en de terzake geldende implementatie in wetgeving en/of advisering.

Opgesteld door een werkgroep namens:

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;
Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu;
Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Correspondentie:

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
Direktie Veehouderij en Zuivel,
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

EG-Richtlijn inzake de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (91/676).

Uitwerking van de Code Goede Landbouwpraktijken in Nederland.

Inleiding

De EG-richtlijn 91/676, inzake de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen vereist in artikel 4 het opstellen van een code van goede landbouwpraktijken. Dit dokument geeft puntgewijs per onderdeel van de bij de richtlijn behorende bijlage II, welke een opsomming geeft van de in de code op te nemen onderdelen, een overzicht van de in Nederland gehanteerde opvatting van goede landbouwpraktijk, en de terzake geldende implementatie in wetgeving en/of advisering. In het algemeen betreft dit wettelijke maatregelen en/of voorlichtings- (c.q. onderwijs-) activiteiten, welke reeds in het vigerende Nederlandse landbouw-milieubeleid opgenomen zijn, en welke niet specifiek voor de implementatie van de nitraatrichtlijn ontwikkeld zijn. De doelstelling van de nitraatrichtlijn (het realiseren van een grondwaterkwaliteit met nitraatconcentraties kleiner dan 50 mg/l, en het bestrijden of voorkomen van eutrofiëring) zijn veelal wel richtinggevend voor geïmplementeerde maatregelen, normstelling en ontwikkelde adviezen.

In het overzicht is voor de verschillende onderdelen van bijlage II bij de Nitraatrichtlijn de implementatie in Nederland weergegeven. In Tabel 1 is in de eerste kolom weergegeven wat momenteel in het Nederlandse beleid beschouwd wordt als goede landbouwpraktijk, c.q. welke aanscherping daar de komende jaren te verwachten is (*aanscherping is cursief weergegeven*). In de rechter kolom is de huidige relevante Nederlandse wetgeving ("W" van wetgeving) weergegeven; tevens is weergegeven welke praktijken middels

voorlichting en onderwijs ("A" van adviezen) gestimuleerd worden; ook hier zijn de *geplande/ te verwachten aanscherpingen cursief weergegeven*.

Er wordt op gewezen dat de hier gepresenteerde goede landbouwpraktijk bevorderd wordt door een afgewogen pakket van wettelijke maatregelen (wetgeving, verordeningen), financiële prikkels (heffingen en subsidies), voorlichting en onderwijs. Gelet op de verschillen in karakter, doelstelling en werking van de verschillende onderdelen van dit pakket, leent de Nederlands code zich niet voor volledige omzetting van al haar onderdelen in wettelijke maatregelen in het kader van de uitvoering van de ingevolge artikel 5, eerste lid, van de richtlijn op te stellen actieprogramma's. Vermelding van aspecten van goede landbouwpraktijk in dit overzicht betekent derhalve ook geenszins dat op dat aspect specifieke maatregelen genomen zullen worden in de uit te voeren actieplannen. Dit laat onverlet dat de te realiseren kwaliteitsdoelstelling van de nitraatrichtlijn met nadruk de maatregelen in het Nederlandse landbouw-milieubeleid mede richting geven.

Uitwerking Code Goede Landbouwpraktijken EG-Nitraatrichtlijn in Nederland

Tabel 1: Puntsgewijze toelichting per onderdeel van Bijlage II van de richtlijn.

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
A1 De periodes die niet geschikt zijn voor het op of in de bodem brengen van een meststof	
Voor dierlijke mest en zuiveringsslib: Zand-, dal- en lössgronden: akkerbouw: uitrijden alleen kort voor of tijdens groeiseizoen (niet tussen 1/9 en 1/2) grasland: uitrijden alleen kort voor of tijdens groeiseizoen (niet tussen 1/9 en 1/2) Overige gronden: akkerbouw: indien mogelijk uitrijden alleen kort voor of tijdens groeiseizoen (niet tussen 1/9 en 1/2); anders in herfst in combinatie met vanggewas grasland: alleen uitrijden kort voor of tijdens groeiseizoen (niet tussen 1/9 en 1/2) Voor kunstmest: aanwending alleen kort voor of gedurende groeiseizoen	W: BGDM¹, BOOM² W: BGDM, BOOM m.u.v. uitrijverbod 1/9 - 1/10, hiervoor alleen (A) (W) in voorbereiding A³: Niet wettelijk vastgelegd, wel in de vorm van adviezen W: BGDM, BOOM m.u.v. uitrijverbod 1/9 - 1/10, hiervoor alleen (A) (W) in voorbereiding A: Alleen in de vorm van adviezen, niet wettelijk vastgelegd. Het buiten het groeiseizoen toepassen van kunstmest is financieel nadelig en komt feitelijk niet voor.

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
A2 Het op of in de bodem brengen van een meststof op steile hellingen	
Nederland kent zeer weinig steile hellingen; alle gronden met steile hellingen behoren tot - de zand-, dal- of lössgronden en - liggen in een bodembeschermingsgebied; Voorts geldt (o.a.) volgende teeltverplichting bij helling percentage groter dan ...%: > 10% - teelt groenbemester buiten groeiseizoen > 15% - bodembedekker jaar rond > 18% - uitsluitend in gebruik als grasland	W: zie A1 W: zie A6 W: Landbouwschaps Verordening⁴
A3 Het op of in de bodem brengen van een meststof op drassig, ondergelopen, bevroren of met sneeuw bedekt land	
Drassig land: geen mestaanwending op drassige gronden Ondergelopen land: mestaanwending is vergunningsplichtig op gronden in de winterbedding van oppervlaktewateren en op kwelders Bevroren land: geen mestaanwending gedurende vorstperiode Met sneeuw bedekt land: geen mestaanwending op met sneeuw bedekte grond	A: Geadviseerd wordt op drassig land niet te bemesten; veelal is dit ook niet mogelijk vanwege de hierdoor veroorzaakte rij-schade W: WVO⁵ Bij verwachte hoogwaterstand verbod op mestaanwending W: BGDM, BOOM Regeling is indirect via uitrijverbod in winterperiode (zie A1); Tevens bestaat de verplichting tot emissie-arme mestaanwending. Emissie-arme aanwending betekent mest-injectie (of vergelijkbare methode) voor grasland, en direct onderwerken voor bouwland. Dit kan uitsluitend op niet-bevroren grond. W: BGDM, BOOM

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
A4 De voorwaarden voor het op of in de bodem brengen van een meststof in de nabijheid van waterlopen	
Mest mag niet in oppervlaktewater af kunnen vloeien	W: WVO Het is verboden enige verontreinigende stof (waaronder mest) in oppervlaktewater af te laten vloeien W: BGDM, BOOM Mest dient gelijkmatig over het perceel aangewend te worden; tevens bestaat de verplichting tot emissie-arme mestaanwending. Emissie-arme aanwending betekent mest-injectie (of vergelijkbare methode) voor grasland; dit bevordert een zeer gelijkmatige verdeling. A: Geadviseerd wordt bij aanwending van kunstmest gebruik te maken van een speciale kantstrooivoorziening; W: Overwogen wordt deze kantstrooivoorziening middels een verordening te verplichten

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
A5 De capaciteit en bouw van opslagtanks voor dierlijke mest, inclusief maatregelen ter voorkoming van waterverontreiniging veroorzaakt door het wegstromen en weglekken in grond- en oppervlaktewater van vloeistoffen die dierlijke mest en afvalwater van opgeslagen plantaardig materiaal zoals kuilvoeder bevatten	
De gemiddelde mest-opslagcapaciteit dient tenminste 6 maanden te zijn; Mestopslag dient lekdicht te zijn Afvalwater van mesthopen, voeropslag en afvalhopen dient opgevangen te worden	A: Opslag kan op het eigen bedrijf, in centrale opslag of via intermediairs gerealiseerd worden. Voor de opslagcapaciteit per bedrijf zijn geen wettelijke regels. Gestimuleerd wordt, middels voorlichting en subsidies, om op grondgebonden bedrijven een opslagcapaciteit groter dan 6 maanden te realiseren. W: Noodzaak tot opslagcapaciteit van tenminste 6 maanden volgt tevens uit uitrijverbod gedurende de winter (zie A1) W: Technische richtlijnen voor bouw in Besluit Mestbassins⁶ en BRM⁷, nodig voor verkrijgen van vergunning c.q. melding WMB⁸ W: WVO, LOZ⁹ Lozing van (afval)vloeistoffen op oppervlaktewater of de bodem is verboden, c.q. vergunningplichtig A: Erfverharding en kuilvoerplaten worden geadviseerd. Het advies is kuilvoer te maken met tenminste 35% droge stof in verband met voederkwaliteit. In de praktijk treden in Nederland bij gras- en snijmaiskuilen zelden perssappen verloren op. Daar waar perssappen op kunnen treden wordt een vloeistofdichte verharding met opvang en gescheiden afvoer van vloeistoffen geadviseerd (i.h.a. naar de mestkelder)

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
A6	
Methoden voor het op of in de bodem brengen van zowel kunstmest als dierlijke mest, inclusief hoeveelheid en gelijkmatigheid van de verspreiding, waarmee de afvoer van nutriënten naar het water op een aanvaardbaar niveau wordt gehouden.	
<u>Hoeveelheid</u>	A: Voor alle landbouwgewassen bestaan officiële bemestingsadviezen¹⁰, gebaseerd op economische optimale niveaus Deze uniforme adviezen worden op grote schaal uitgedragen door zowel commerciële als niet-commerciële voorlichtingsdiensten, en o.a. gebruikt in managementprogramma's. Deze adviezen houden voor grasland rekening met: - de bemestende werking van organische meststoffen, - de stikstoflevering door de bodem, afhankelijk van bodemtype - groeiredukatie in periodes van droogte In alle akkerbouw- (incl. maïs) en tuinbouwteelten zijn adviezen afgestemd op de hoeveelheid beschikbare mineralen, bepaald via bodemanalyse van het perceel.
Algemeen: De totale bemesting (uit organische mest + kunstmest) dient de bemestingsadviezen niet te overtreffen	
Doelstelling voor 2000: De totale aanvoer met nutriënten dient de gewasafvoer niet te overtreffen, afgezien van voor het milieu acceptabele verliezen (evenwichtsbemesting)	W: Doelstelling ligt vast in beleidsvoornemens (o.a. NMP¹¹), te realiseren omstreeks het jaar 2000 W: Wetgeving is in voorbereiding welke, apart voor stikstof en fosfaat, normen stelt aan het maximaal toelaatbaar verlies aan nutriënten per hectare per jaar, onafhankelijk van de bron (organische mest of kunstmest) A: Voor alle landbouwgewassen zijn bemestingsadviezen beschikbaar en/of in ontwikkeling, gericht op het realiseren van evenwichtsbemesting

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
Dierlijke mest: De hoeveelheid werkzame stikstof dient de gewasbehoefte niet te overschrijden	W: BGDM, BOOM: - Door middel van regulering op de maximale fosfaatgift uit dierlijke en andere organische mest ("gebruiksnorm"; zie paragraaf "Normering dierlijke en overige organische mest" en "Relatie fosfaatsnormering en stikstof uit dierlijke mest"); - de maximale giften gaan gefaseerd omlaag tot het niveau van fosfaat-evenwichtsbemesting in 2000; - middels de relatie tussen N en P in organische meststoffen is ook de stikstofgift beperkt (zie tabel 3). A: Middels voorlichting wordt goed mixen voor uitrijden bevorderd; tevens wordt geadviseerd mest op gehalten te laten analyseren t.b.v. berekenen exacte bemestende waarde
Bodem-, drinkwater- en grondwaterbeschermingsgebieden: In bodem- en grondwaterbeschermingsgebieden dient de nitraatuitspoeling tot een minimum te worden beperkt.	W/A: In de huidige drinkwater-, grondwater- en bodembeschermingsgebieden zijn middels provinciale verordeningen en convenanten met de lokale overheden nu reeds de volgende maximale giften dierlijke mest van kracht: (kg P₂O₅/ha/jr) 110 op grasland, 70 op bouwland, 75 op maisland. Aanvullend zijn in een aantal gevallen afspraken gemaakt m.b.t. het beperken van kunstmestgiften, toepassen van bodembedekkers, etc.

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
<u>Gelijkmatige verspreiding</u> Dierlijke mest: dierlijke mest mag uitsluitend gelijkmatig verspreid over het perceel aangewend worden Kunstmest: kunstmest dient gelijkmatig over het perceel verspreid te worden	W: BGDM, BOOM Gelijkmatige verspreiding is verplicht. Zeer gelijkmatige spreiding wordt tevens bevorderd door de verplichting van emissiearme-aanwendingstechnieken A: Middels voorlichting wordt goed mixen voor uitrijden bevorderd A: Gelijkmatige verspreiding van kunstmest wordt middels voorlichting gestimuleerd: - bemestingsadviezen - keuring en afstelling van apparatuur W: <i>Overwogen wordt keuring van kunstmeststrooiers middels een verordening te verplichten</i>
B7 Landbeheer, inclusief de toepassing van vruchtwisseling en de verhouding tussen arealen voor meerjarige cultures en die voor wisselbouw	
Het landbeheer dient zodanig te zijn dat uit- en afspoeling van mineralen zoveel mogelijk beperkt wordt	A: - Stimuleren van biologische landbouw; - stimuleren van geïntegreerde landbouw; - stimuleren van extensivering; - toepassen van set-aside regeling; - toepassen van cross-compliance t.b.v. milieuvriendelijke teelt - afspraken m.b.t. "milieubewust telen" tussen boeren & tuinders en afzetcoöperaties/ inkooporganisaties/ veiligen/ grootwinkelbedrijven; - beperken van het scheuren van grasland

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
B8 Het behouden van een minimum aan vegetatie in (regen)periodes die de stikstof welke anders nitraatverontreiniging zou kunnen veroorzaken aan de bodem onttrekt	
Het land dient met name in de herfst, en indien mogelijk ook gedurende de winter, bedekt te zijn met een gewas dat eventueel achtergebleven of later beschikbaar gekomen stikstof kan benutten	A: - ca. 50% van het Nederlandse landbouwareaal is permanent grasland - In de herfst en zo mogelijk in winter groenbemester telen - indien scheuren en herinzaai van grasland wordt toegepast dient dit bij voorkeur in het voorjaar of in augustus te gebeuren
B9 Het opstellen van een bemestingsplan voor ieder landbouwbedrijf en het bijhouden van een meststoffenboekhouding	
Het bijhouden van een mestproduktie- en afvoerboekhouding Het opstellen van een bemestingsplan Het opstellen van een mineralenboekhouding	W: Alle bedrijven met een mestproduktie groter dan 125 kg P ₂ O ₅ /ha/jr moeten een mestboekhouding bijhouden (MSW) ¹² Bedrijven die getransporteerde mest afnemen (aanwenden) hebben een registratieplicht voor de aangevoerde meststoffen A: Geadviseerd wordt jaarlijks een teelt- en bemestingsplan op te stellen; en een bemestingsregistratie per perceel bij te houden A: Geadviseerd wordt een mineralenboekhouding ¹³ met alle aan- en afvoerposten op het bedrijf bij te houden; deze mineralenboekhouding is specifiek voor alle bedrijfstakken ontwikkeld, en wordt op grote schaal middels voorlichtingsprojecten geïntroduceerd W: Een wettelijke verplichting voor de mineralenboekhouding, met normstelling op de toelaatbare verliezen, is in voorbereiding (zie paragraaf "Normering dierlijke en overige organische mest"). Beoogd wordt een verplichting in 1996 voor de veehouderij en 1998 tevens voor akker- en tuinbouw

Code Goede Landbouwpraktijken	Uitwerking in Wettelijke regelingen (W); en Adviezen, voorlichting en scholing (A)
B10 Het voorkomen van waterverontreiniging die het gevolg is van af- en uitspoeling in irrigatiesystemen tot onder het wortelstelsel van de gewassen	
Verliezen tot het minimum beperken	A: Advies om niet meer dan 20 à 30 mm per keer te beregenen, en een waterbalans bij te houden om niet vaker te beregenen dan strikt noodzakelijk W: Waterschapsheffingen bij grondwateronttrekking dat bepaalde minimumhoeveelheden te boven gaat W: Provinciale verordeningen Verbod tot beregening in delen van het land en bepaalde periodes van het jaar W: Verplichting tot hergebruik van circulatiewater in substraatteelt en potplantensystemen bij nieuwbouw A: Advies tot hergebruik van circulatiewater in substraatteelt en potplantensystemen voor bestaande bedrijven

Voetnoten bij Tabel 1:

1. Besluit gebruik dierlijke meststoffen (behorende bij de Wet Bodembescherming)
2. Besluit overige organische meststoffen (behorende bij de Wet Bodembescherming)
3. Voor overzichten van de belangrijkste adviezen zie bijlagen, o.a.:
 - Werkboek mineralenbenutting Melkveehouderij;
 - Werkboek mineralenbenutting Varkenshouderij;
 - Werkboek mineralenbenutting Pluimveehouderij;
 - Werkboek mineralenbenutting Akkerbouw;
 - Bewust omgaan met mineralen, delen Akkerbouw en Stikstofkringloop
4. Landbouwschapsverordening Erosie Landbouwgronden 1990
5. Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren
6. Besluit mestbassins (behorende bij Wet Milieubeheer)
7. Bouwtechnische Richtlijnen Mestbassins (behorende bij de Wet Milieu Beheer)
8. Wet Milieu Beheer (vergunning in kader WMB verplicht voor iedere inrichting)
9. Lozingenbesluit (behorende bij de Wet Bodembescherming)
- 10.a. Adviesbasis voor de bemesting van grasland en voedergewassen, vastgesteld door de Commissie Bemesting Grasland en Voedergewassen
 - b. Adviesbasis voor de bemesting van akkerbouwgewassen, vastgesteld door de Commissie Bemesting Akkerbouwgewassen
 - c. Adviesbasis voor de bemesting van tuinbouwgewassen, vastgesteld door de Commissie Bemesting Tuinbouwgewassen

11. Nationaal Milieubeleids Plan + Nationaal Milieubeleids Plan Plus
12. Meststoffenwet
13. Mineralenboekhouding voor verschillende bedrijfstakken (Runveehouderij, Varkenshouderij, Pluimveehouderij, Akkerbouw (zie tevens noot 3 voor bijbehorende werkboeken)

Normering dierlijke en overige organische mest

Momenteel wordt de maximale bemesting uit dierlijke mest en overige organische meststoffen (ad A6) gereguleerd middels maximale giften fosfaat (P_2O_5) per hectare per jaar in het Besluit gebruik dierlijke meststoffen (Bgdm). Deze maximale giften zijn weergegeven in Tabel 2 als "gebruiksnorm", separaat voor grasland en bouw/maïslaan. In Nederland wordt momenteel wetgeving voorbereid welke de systematiek van gebruiksnormen per ha per jaar voor (dierlijke mest + overige organische meststoffen) zal vervangen door een systematiek van mineralenboekhouding per bedrijf met een maximaal verlies aan nutriënten van het bedrijf per hectare per jaar van (aanvoer van alle mineralen op bedrijf - afvoer mineralen van bedrijf). Beoogd wordt dat deze normstelling vervolgens dan de gebruiksnormen kunnen vervangen, zodat deze gebruiksnormen vanaf 1997 tussen () zijn weergegeven.

De maximale verliesnormen zullen leiden tot lagere bemestingsniveaus dan de gebruiksnormen in daaraan voorafgaande jaren. Hiermee zullen ook de verliezen naar het milieu op een lager niveau komen. De normstelling voor deze toelaatbare verliezen (de "verliesnorm") zal separaat geschieden voor fosfor- (P) en stikstof- (N) verlies. De, vooralsnog indicatieve, waarden voor het "toelaatbaar fosfaatverlies" is weergegeven in Tabel 2. Voor stikstof zijn nog geen indicatieve verliesnormen beschikbaar.

Tabel 2: Maximaal toegestane giften dierlijke + overige organische mest in kg P_2O_5 /ha/jr (Bgdm), c.q. indicatieve toegestane maximale verliesnormen uit alle bronnen in kg P_2O_5 /ha/jr.

Jaar	Grasland		Bouw- en maïslaan	
	gebruiksnorm	verliesnorm	gebruiksnorm	verliesnorm
1994	200	-	125/150 ¹	-
1995	150	-	110	-
1996	135	55	90	30
1997	(120)	40	(80)	20
1998	(105)	25	(75)	15
1999	-	15	-	10
2000	-	5	-	5

¹ In 1994 nog gescheiden normstelling bouwland / maïslaan

Relatie fosfaatnormering en stikstof uit dierlijke mest

Zoals hierboven beschreven zijn de maximaal toegestane bemestingsniveaus met dierlijke en overige organische mest gebaseerd op maximale giften fosfaat. Indirect is hiermee tevens de maximale gift aan stikstof uit organische meststoffen beperkt. In tabel 3 is weergegeven wat deze maximale giften stikstof zijn uit dierlijke mest, gebaseerd op de huidige gemiddelde samenstelling van dierlijke mest en uitgaande van de huidige wettelijke gebruiksnormen in 1994 t/m 1998.

De gebruiksnormen in 1997 en 1998 zijn tussen () weergegeven, aangezien deze door verliesnormen zullen worden vervangen; 1999 en 2000 zijn tussen { } weergegeven aangezien deze niet wettelijk vastliggen, doch als indicatie dienen voor het te verwachten bemestingsniveau.

Tabel 3: Toegestane maximale giften dierlijke + overige organische mest in kg P₂O₅/ha/jr (gebruiksnorm), omgerekend naar de resulterende maximale gift stikstof uit dierlijke mest (kg N/ha/jr), uitgaande van gemiddelde samenstelling dierlijke mest per diersoort¹.

Jaar	Grasland				Bouw- en maisland			
	gebruiksnorm kg P ₂ O ₅ /ha/jr	kg N/ha/jr RUNDVEE	kg N/ha/jr VLEESVARKENS	kg N/ha/jr PLUIMVEE	gebruiksnorm kg P ₂ O ₅ /ha/jr	kg N/ha/jr RUNDVEE	kg N/ha/jr VLEESVARKENS	kg N/ha/jr PLUIMVEE
1994	200	560	340	270	125/150 ²	350/420	210/250	170/200
1995	150	420	250	200	110	310	190	150
1996	135	380	230	180	90	250	150	120
1997	(120)	340	200	160	(80)	230	140	110
1998	(105)	300	180	140	(75)	210	130	100
Na 1998 indicatie van maximaal gebruik van dierlijke mest, gebaseerd op de indicatieve verliesnorm voor P ₂ O ₅ ; separate verliesnorm voor stikstof moet nog vastgesteld worden								
1999	{95}	270	160	130	{70}	200	120	90
2000	{85}	240	140	110	{65}	180	110	90

¹ Bron: IKC-RSP, RSP-bulletin 1993-5 + Handboek voor de Rundveehouderij, 1993

² In 1994 nog gescheiden normstelling bouwland / maisland

Implementatie onderdelen Code Goede Landbouwpraktijken in Nederlands beleid

In Tabel 1 is weergegeven wat de huidige implementatie van de onderdelen van de code in Nederlandse wet- en regelgeving is; en wat middels voorlichting wordt bevorderd. Hierbij blijkt dat zeer veel aspecten welke in de richtlijn aangegeven worden als op te in de code goede landbouwpraktijken reeds in de nederlands "codes" opgenomen zijn. Hierbij is voor de essentiële onderdelen veelal wetgeving reeds van kracht. De komende jaren is op een aantal punten nadere aanscherping van wetgeving of normering voorzien. Echter niet voor alle onderdelen welke in dit overzicht genoemd zijn zal op detail wet- of regelgeving geïmplementeerd c.q. geïntensiveerd worden. Met name op het terrein van bemesting wordt in Nederland gestreefd naar individualisering van verantwoordelijkheden. Hierbij zal de mineralenboekhouding met verplichte aangifte een belangrijk instrument worden.

Bij de mineralenboekhouding wordt iedere aanvoer op het bedrijf geregistreerd als aanvoerpost, dus zowel voer, kunstmest als organische meststoffen. Hierbij wordt separaat de N-aanvoer en de P-aanvoer vastgesteld. Benutting van voer of meststoffen op het bedrijf zal gepaard gaan met het optreden van verliezen. Hoe groot deze verliezen in totaal zijn blijkt uit de geregistreeerde afvoer van het bedrijf. Door de overheid zal op bedrijfsniveau de toelaatbare verliezen vastgesteld worden ("het overschot per hectare"), hetgeen middels heffingen op dit overschot afgedwongen zal worden. De normstelling zal zodanig zijn dat drastische reducties van de bemestingsniveaus en de verliezen t.o.v. het huidige niveau bereikt zullen worden. In ca. 2000 zullen de toelaatbare verliesnormen dermate aangescherpt zijn, en zullen bijgevolg de verliezen dermate ver teruggebracht moeten zijn, dat de verliezen niet leiden tot overschrijdingen van de beoogde milieukwaliteit, en evenwichtsbemesting gerealiseerd wordt. Hierbij worden de boeren ondersteund door gedetailleerde bemestingsadviezen, management-begeleiding en intensieve voorlichtingscampagnes. M.b.t de wetgeving bestaat de intentie de huidige gedetailleerde wetgeving m.b.t. de gebruiksnormen voor dierlijke mest en overige

organische meststoffen buiten werking te stellen (dan overbodig geworden). De te implementeren wetgeving zal gericht zijn op integrale beheersing van alle mineralenstromen op landbouwbedrijven. Het is derhalve niet voorzien om separate wetgeving gericht op beheersing van stikstof uit dierlijke mest en/of kunstmestbemesting te implementeren. Handhaving van de mineralenboekhouding (plicht tot aangifte en instelling heffingen) is voorzien middels bestuursrechtelijke dwang, analoog aan belastingverplichtingen.

Bijlagen:

Teksten van wettelijke regelingen

- W1 Wet Bodembescherming - tekst van Wet
 (a) Besluit gebruik dierlijke meststoffen
 (b) Besluit kwaliteit en gebruik overige organische meststoffen
 (c) Lozingenbesluit bodembescherming
- W2 Wet Milieubeheer (wetstekst op verzoek nazenden)
 (a) Besluit Mestbassins milieubeheer
 (b) Bouwtechnische richtlijnen mestbassins
- W3 Meststoffenwet - tekst van Wet
 (AmvB's bij Meststoffenwet op verzoek nazenden)
- W4 Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren - tekst van Wet
- W5 Landbouwschapsverordening Erosie Landbouwgronden 1990

Voorbeelden van adviezen/voorlichtingsmateriaal

Bijgevoegde exemplaren van voorlichtingsmateriaal betreft slechts een beknopte greep uit de voorhanden zijnde brochures, folders en adviezen. Daarnaast bestaat nog veel materiaal dat verspreid wordt middels onderwijs, (bijscholings-) cursussen en vakpers. Voorts kan hierbij uiteraard geen recht gedaan worden aan de overdracht welke verricht wordt middels voorlichtingsdagen, bedrijfsbezoeken, directe advisering en discussiegroepen, etc.

Mineralenboekhouding:

- A1 Melkveehouderij - (a) boekhouding, (b) werkboek
A2 Varkenshouderij - (a) boekhouding, (b) werkboek
A3 Pluimveehouderij - boekhouding
A4 Akkerbouw - boekhouding + werkboek

Serie Bewust omgaan met mineralen:

- A5 (a) Bodemvruchtbaarheid & milieu, (b) Stikstofkringloop, (c) Akkerbouw, (d) Vollegrondsgroenteteelt, (e) Bloembollenteelt, (f) Boomteelt, (g) Fruitteelt, (h) Buitenbloemisterij

Bemestingsadviezen:

- A6 Verfijnde bemestingsadviezen grasland
A7 Handboek voor de Rundveehouderij, Hoofdstuk 4 Bemesting, incl. Adviesbasis voor voedergewassen, w.o. landbouwkundig + milieukundig bemestingsadvies maïs
A8 Adviesbasis voor de bemesting van Akkerbouwgewassen
A9 Adviesbasis bemesting intensieve vollegrondsgroenteteelt
A10 Stikstofbemestingsrichtlijnen voor de Akkerbouw en de groenteteelt in de vollegrond

Algemeen overzicht:

- A11 Hoofdpijnen van beleid en regelgeving - Mest- en ammoniakmaatregelen 1991

--(C)--

CODE GOEDE LANDBOUWPRAKTIJKEN

EG-NITRAATRICHTLIJN (91/676)

Meegezonden bijlagen (voorbladen)

386

BIJLAGE W1a

Beschikking van de Minister van Justitie a.i. van 29 juli 1991, houdende plaatsing in het Staatsblad van de tekst van het Besluit gebruik dierlijke meststoffen (Stb. 1987, 114), zoals dit laatstelijk is gewijzigd bij koninklijk besluit van 13 juli 1991, Stb. 385

De Minister van Justitie a.i.,

Gelet op Artikel IV van het koninklijk besluit van 13 juli 1991, Stb. 385;

Besluit:

de tekst van het Besluit gebruik dierlijke meststoffen (Stb. 1987, 114), zoals dit laatstelijk is gewijzigd bij koninklijk besluit van 13 juli 1991, Stb. 385, in het Staatsblad te plaatsen als bijlage bij deze beschikking.

's-Gravenhage, 29 juli 1991

De Minister van Justitie a.i.,
A. L. ter Beek

Uitgegeven de eerste augustus 1991

De Minister van Justitie a.i.,
A. L. ter Beek

613

BIJLAGE W1b

Besluit van 20 november 1991, houdende regels met betrekking tot de kwaliteit en het op of in de bodem brengen van overige organische meststoffen (Besluit kwaliteit en gebruik overige organische meststoffen)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, gedaan mede namens Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 30 januari 1990, Directie Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken, no. J.901249;

Overwegende, dat het noodzakelijk is om zowel in het belang van de bevordering van de deugdelijkheid voor het doel waarvoor meststoffen zijn bestemd als in het belang van de bescherming van de bodem, alsmede ter uitvoering van de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986, nr. 86/278/EEG, betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (PbEG L 181/6), regels te stellen betreffende de kwaliteit en het gebruik van zuiveringsslib, compost en zwarte grond;

Gelet op de artikelen 1, 2, eerste lid, 6, 19 en 22 van de Meststoffenwet (Stb. 1986, 598) voor zover het betreft de artikelen 1, eerste lid, 2 tot en met 11 en 38 van dit besluit, alsmede gelet op de artikelen 8, 9, 16, 29, 70 en 71 van de Wet bodembescherming (Stb. 1986, 374) voor zover het betreft de artikelen 1 en 12 tot en met 38 van dit besluit;

Gehoord het Landbouwschap, de Centrale raad voor de milieuhygiëne en de Technische commissie bodembescherming;

De Raad van State gehoord (advies van 30 juli 1990, no. W11.90.0051);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, uitgebracht mede namens Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 15 november 1991, Directie Juridische en Bedrijfsorganisatorische Zaken, no. J. 91 15935;

Hebben goedgevonden en verstaan:

23 MEI 1990

217

BIJLAGE Wlc

**Besluit van 4 mei 1990, houdende regels met
betrekking tot het in de bodem lozen van
vloeistoffen (Lozingenbesluit
bodembescherming)**

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 12 april 1989, nr. MJZ 1249003, Centrale Directie Juridische Zaken, afdeling Wetgeving;

Overwegende dat het, mede in verband met de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 17 december 1979 (PbEG 1980 L 20/43) betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging veroorzaakt door de lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen, noodzakelijk is regels te stellen met betrekking tot het lozen in de bodem van bepaalde vloeistoffen;

Gelet op de artikelen 8, 16, 18, 29, 31, 43, 44, 71, 80 en 81 van de Wet bodembescherming (Stb. 1986, 374);

Gehoord de Centrale raad voor de milieuhygiëne en de Technische commissie bodembescherming;

De Raad van State gehoord (advies van 13 december 1989, nr. W 08.89.0212);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 24 april 1990, nr. MJZ24490042, Centrale Directie Juridische Zaken, afdeling Wetgeving;

Hebben goedgevonden en verstaan:

BIJLAGE W2a

618

**Besluit van 13 december 1990, houdende regels
voor het bewaren van dunne mest in bassins
(Besluit mestbassins Hinderwet)**

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 7 november 1989, Centrale Directie Juridische Zaken, afdeling Wetgeving, nr. MJZ07n89053, gedaan in overeenstemming met Onze Minister van Landbouw en Visserij en de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;

Gelet op de artikelen 2a en 30e van de Hinderwet (Stb. 1981, 410);

De Raad van State gehoord (advies van 3 mei 1990, no. W08.89.0684);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer 12 december 1990, Centrale Directie Juridische Zaken, afdeling Wetgeving, nr. MJZ12d90014, uitgebracht in overeenstemming met Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

1. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
 - a. inrichting: een inrichting die behoort tot een in het Hinderbesluit (Stb. 1980, 445) aangewezen categorie;
 - b. bewaren van dunne mest: het bewaren van dunne mest in één of meer bassins, voor zover:
 1. de gezamenlijke oppervlakte van de in de inrichting aanwezige bassins niet meer bedraagt dan 750 m²;
 2. de gezamenlijke inhoud van de in de inrichting aanwezige bassins niet meer bedraagt dan 2500 m³;
 3. er in de bassins geen beluchting, geforceerde vergisting of een andere be- of verwerking van dunne mest plaatsvindt, behoudens mengen of roeren;
 - c. dunne mest: mest die verpompbaar is en die bestaat uit faeces of urine van landbouwhuisdieren, al dan niet vermengd met mors-, spoel-, reinigings- of regenwater;

BIJLAGE W2b

bouwtechnische richtlijnen mestbassins 1999

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

landbouw, natuurbeheer
en visserij

MESTSTOFFENWET

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE W3

WET VERONTREINIGING OPPERVLAKTEWATEREN

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE W4

ABO-BLAD

jaargang 40 / 15 juni 1990 / nummer 28

Mededelingenblad en Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie

Wettelijk voorgeschreven, officiële uitgave met mededelingen en verordeningen van de Sociaal-Economische Raad en de publiekrechtelijke bedrijfslichamen, verschijnt wekelijks (ISSN 0920-4865) SER, Bezuidenhoutseweg 60, postbus 90405, 2509 LK 's-Gravenhage, telefoon 070-3499 499, telex 32377 ser nl, telefax 070-3832 535.

Redactie: telefoon 070-3499 542.

Opgave abonnementen en adreswijzigingen uitsluitend schriftelijk bij de abonnementenadministratie van de SER

Abonnementsprijs f 160,- per jaar, losse nummers f 5,-

Inhoud

MEDEDELINGENBLAD BEDRIJFSORGANISATIE	2
SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD	2
Adviezen en adviesaanvragen	2
Publikaties	2
BEDRIJFSLICHAMEN	3
Produktschap voor Zuivel	
Landbouwschap	3
Bedrijfschap voor de Industrie van en de Groothandel in Koolzuurhoudende Alcoholvrije Dranken en de Groothandel in Bier	13
VERORDENINGENBLAD BEDRIJFSORGANISATIE	16
BEDRIJFSLICHAMEN	16
Produktschap voor Groenten en Fruit (GF 21)	16
Produktschap voor Veevoeder (Vvr 14)	17
Produktschap voor Zuivel (Z 8/9)	18
Landbouwschap (L 9)	22
Correctie	25

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE W5

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BILAGE 1a

MELKVEEHOUDERIJ

Werkboek

Deel 1

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

Mineralenbenutting

BIJLAGE 1b

MELKVEEHOUDERIJ

ikc

DLV

WPM

Mineralenboekhouding

Code Goede Landbouwpraktijken
EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A2a

VARKENSHOUDERIJ

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A2b

Mineralenboekhouding

BIJLAGE A3

Code Goede Landbouwpraktijken
EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

Leghennenhouderij
Slachtkuikenhouderij
Kalkoenenhouderij
Slachtkuikenouderdieren

PLUIMVEEHOUDERIJ

benutting deelnemer

ng

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A4

AKKERBOUW

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A5a

Bewust omgaan met mineralen

nmi

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A5b

Bewust omgaan met mineralen

nmi

Akkerbouw

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A5c

Bewust omgaan met mineralen

nmi

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A5d

Bewust omgaan met mineralen

nmi

Bewust omgaan met mineralen

nmi

Boomteelt

Bewust omgaan met mineralen

Code Goede Landbouwpraktijken
EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A5f

nmi

Bewust omgaan met mineralen

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A5h

Bewust omgaan met mineralen

Bloembollenteelt

nmi

Code Goede Landbouwpraktijken

Publikatie nr. 38

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A6

Het verfijnde stikstofbemestingsadvies voor grasland

Informatie en Kennis Centrum Veehouderij

Afdeling Rundvee-, Schapen- en Paardenhouderij

BIJLAGE A7

Publikatie nr. 35

Handboek voor de rundveehouderij

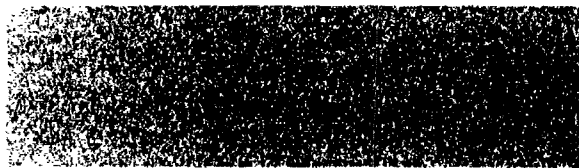
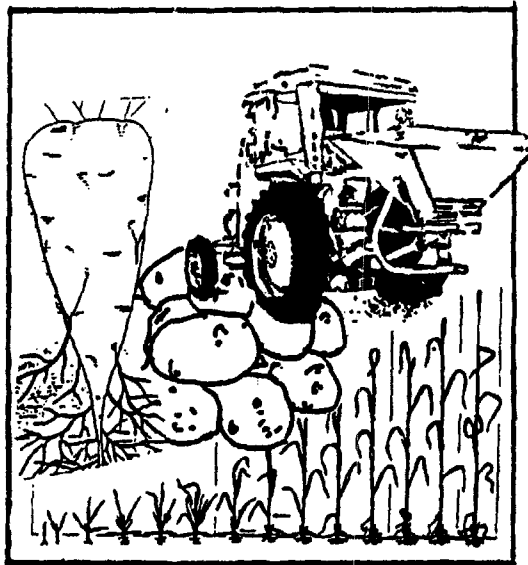
Informatie en Kennis Centrum Veehouderij
Afdeling Rundvee-, Schapen- en Paardenhouderij

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A8

Adviesbasis voor de bemesting van akkerbouwgewassen

Informatie en Kennis Centrum Akker- en Tuinbouw

Code Goede Landbouwpraktijken

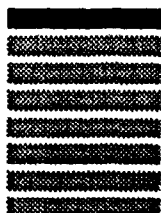
EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A9

Adviesbasis

Bemesting intensieve vollegrondsgroenteteelt

Juli 1984

Informatie en Kennis Centrum Akker- en Tuinbouw
Afdeling Akkerbouw en Groenteteelt in de Vollegrond

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

BIJLAGE A10

Stikstofbemestingsrichtlijnen voor de akkerbouw en de groenteteelt in de vollegrond

person	name	in	off	date	176	178	179	180	181	V81	in	182	183	184	185	186	187	188	189	190
1	130																			130
2	130	0.00										0.0	0.0							0.0
	0.0	0.0																		0.0
3	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
4	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
5	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
6	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
7	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
8	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
9	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
10	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
11	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
12	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
13	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
14	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
15	176	0.00										0.0	0.00							0.0
	0.0	0.0																		0.0
16	176	0.00										0.0	0.00							0.0</

Informatie en Kennis Centrum Akker- en Tuinbouw
Afdeling Akkerbouw en Groenteteelt in de Volleggrond

Hoofdlijnen van beleid en regelgeving

Mest- en Ammoniakmaatregelen

Code Goede Landbouwpraktijken

EG-Nitraatrichtlijn (91/676)

landbouw, natuurbeheer
en visserij

BIJLAGE A11